

Nr 141

Av herrar Sjönell och Jönsson i Ingemarsgården, *angående användningen av AP-fondens medel.*

(Lika lydande med motion nr 102 i Första kammaren)

AP-fonderna är för närvarande föremål för studier i en expertutredning rörande finansiella långtidsperspektiv inom samhällsekonomin. I samband med att utredningen lägger fram sina förslag, vilket beräknas ske inom en snar framtid, aktualiseras på nytt riksdagens hemställan från 1963 med krav på utredning om tilläggspensionssystemets samhällsekonomiska verkningar, fondbildningens inverkan på näringslivet och fondförvaltningens framtida utformning m. m. Vissa frågor rörande bl. a. decentraliseringen av fonderna kan med fördel behandlas i ett sådant sammanhang.

AP-fondernas totala omslutning har stigit från slutet av resp. år enligt följande:

Vid slutet av 1964	7 409 mkr.
„ „ „ 1965	10 645 mkr.
„ „ „ 1966	14 617 mkr.

Fonderna har nu nått sådan storlek att de på allvar börjar tävla med andra kreditinstitut i fråga om utlåningens omfattning. Det reser krav på en ökad decentralisering av fonderna i syfte att undvika maktkoncentration. Det blir aktuellt att bl. a. undersöka olika möjligheter att i ökad utsträckning på »automatisk» väg slussa medel från AP-fonderna till näringslivet.

Det ligger därvid nära till hands att undersöka metoder att kanalisera fondmedlen till näringslivet via kreditmarknadsinstitut. Detta sker redan i viss utsträckning, men möjligheterna bör kunna utvidgas. Härigenom skulle man även kunna nå den fördelen, att man åstadkommer ett mera differentierat utnyttjande av de kapitalresurser som fonderna ställer till näringslivets förfogande. Fondmedlen skulle i större utsträckning än vad som nu är fallet även kunna placeras i låneobjekt, som inte är av den art att de lämpar sig för placering i obligationer eller förlagslån. Olika sektorer av näringslivet skulle därigenom få större möjligheter att konkurrera om fondresurserna utan att därmed t. ex. exportindustriens stora kapitalbehov skulle eftersättas. Frågan om införande av ett system av här antydd art är enligt vår mening förtjänt att utredas.

Återlånerätten infördes för att i viss mån kompensera företagen för

det bortfall i pensionssparande inom dessa som ATP-systemet medförde. Man torde dock kunna konstatera, att återlånen inte har fått den betydelse för näringslivets kapitalförsörjning som avsågs vid AP-fondernas tillkomst. Endast en mindre del av fonderna är placerade i återlån. En ökning av återlånen kunde dock registreras under fjolåret, såväl i absoluta tal som i relation till fondernas totala omslutning. Detta torde i huvudsak ha sin förklaring i det skärpta läget på kreditmarknaden. År 1965 uppgick återlånen till 564 mkr. totalt eller 5,4 % av fondmedlen. I fjol uppgick de till 953 mkr. och andelen i fondmedlen var 6,5 %.

944 mkr. av de totala återlånen under 1966 hänförde sig till den andra fondstyrelsen. Tredje fondstyrelsen hade endast 4 mkr. placerade i återlån. Denna enorma skillnad har sin förklaring i att återlånen i sin nuvarande utformning är konstruerade för att gynna större och medelstora företag på de mindres bekostnad.

I ett tidningsuttalande för Dagens Nyheter i början av januari månad 1967 berörde AP-fondens verkställande direktör, Lennart Dahlström, denna fråga. Han yttrade enligt tidningsreferatet följande:

Återlånen var under 1966 procentuellt de största fonder vi någonsin haft. Orsaken är framför allt kreditvärigheterna. Helt dominerande bland de återlånande är de stora företagen medan de små i fjol endast lånade tillbaka 0,1 proc. av den inbetalda summan, eller lika litet som stat och kommun.

— Den låga återlåningen bland småföretagare understryker hur kredittekniskt felaktig återlåningsbestämmelsen är. Man kan inte sammankoppla antalet anställda med kreditbehovet. De stora företagen gynnas med stora återlåningsmöjligheter, medan en småföretagare med 10 anställda kanske får låna 20 000 när han behöver 2 milj. för en utbyggnad. Storföretagen får därmed dubbla AP-krediter — vi köper också deras obligationer.

Det finns flera orsaker till den missgynnade ställning som de mindre företagen har vad gäller återlånerätten. Den för företagen tillåtna återlånesumman, som utgör hälften av företagets avgiftsinbetalningar under det år som föregår tidpunkten för låneansökan, är ofta så liten att det inte lönar sig för små företag att ansöka om den. Ansökningsförfarandet är förenat med kostnader, och det har åtminstone tidigare varit lika enkelt och billigt att skaffa ett lån direkt från banken. För återlånen krävs samma säkerhet som för ett vanligt banklån. En annan nackdel med återlånen för de mindre företagens del är att amorteringstiden — 10 år — i många fall är för kort. Den kan inte motiveras med föreliggande förlustrisker för fonden.

För närvarande, då tillgången på riskvilligt kapital är knapp på grund av den lägre självfinansieringsgraden inom näringslivet, anser vi det särskilt befogat att vidga återlånerätten.

Vi föreslår att återlånerätten skall kunna ackumuleras under en tid av fem år samt att amorteringstiden utsträcker till 20 år.

Under hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag om sådan ändring av reglementet för allmänna pensionsfondens förvaltning, att återlånerätt får ackumuleras under en tid av fem år och att amorteringstiden utsträcks till 20 år,

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning angående möjligheterna att i ökad utsträckning kanalisera medel från AP-fonderna till näringslivet genom kreditmarknadsinstituten.

Stockholm den 19 januari 1967

Bengt Sjönell (cp)

Elias Jönsson (fp)

i Ingemarsgården
